Maktabgacha ta’lim tashkilotida o'quv faoliyatini tashkil etish

Erkinova Nozima Utkir qizi

Innovatsion texnologiyalar Universiteti assistent o‘qituvchisi

Rixsiboyeva Hilola Abdurashid qizi

Innovatsion texnologiyalar Universiteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta’lim tashkilotlarida o‘quv faoliyatini samarali tashkil etishning nazariy va amaliy asoslari yoritilgan. Unda bolalarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta’lim jarayonini rejalashtirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish, o‘yin faoliyati orqali o‘qitishning ahamiyati hamda tarbiyachi va bolalar o‘rtasidagi samarali muloqotni yo‘lga qo‘yish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, maktabgacha yoshdagi bolalarda bilish jarayonlarini rivojlantirish, mustaqil fikrlashni shakllantirish va ijtimoiy moslashuvni ta’minlashda o‘quv faoliyatining o‘rni ochib berilgan.

Kalit so‘zlar: Maktabgacha ta’lim, o’quv faoliyati, tarbiyachi, bolalar rivoji, pedagogik texnologiyalar, o‘yin orqali o‘qitish, yosh xususiyatlari, ta’lim jarayoni, bilish faoliyati, ijtimoiy moslashuv, metodika, interaktiv usullar, rivojlantiruvchi muhit, motivatsiya, ijodkorlik, pedagogik yondashuv

KIRISH

Bugungi kunda maktabgacha ta’lim tizimiga alohida e’tibor qaratilmoqda, chunki aynan ushbu bosqichda bolalarning shaxs sifatida shakllanishi, ularning intellektual, emotsional va ijtimoiy rivoji uchun mustahkam poydevor yaratiladi. Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida o‘quv faoliyatini to‘g‘ri va samarali tashkil etish bolalarning keyingi ta’lim bosqichlariga tayyorgarligini belgilovchi muhim omillardan biridir. Shu bois, ta’lim jarayonini ilmiy asosda rejalashtirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish hamda bolalarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Maktabgacha yoshdagi bolalar faoliyatida o‘yin asosiy o‘rin egallaydi. Shu sababli o‘quv faoliyatini tashkil etishda o‘yin elementlaridan keng foydalanish, bolalarning qiziqishi va ehtiyojlariga mos yondashuvni tanlash muhim ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari, ta’lim jarayonida bolalarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik, muloqot qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga alohida e’tibor qaratilishi lozim.

ASOSIY QISM

Maktabgacha ta’lim tashkilotida o‘quv faoliyatini tashkil etish, avvalo, uning nazariy asoslarini chuqur anglashni talab etadi. Ushbu jarayon bolalarning yosh davri psixologik xususiyatlari, ularning ehtiyoj va qiziqishlari hamda rivojlanish qonuniyatlariga tayanadi. Maktabgacha yosh davri inson hayotidagi eng muhim bosqichlardan biri bo‘lib, aynan shu davrda bola atrof-muhitni anglay boshlaydi, nutqi rivojlanadi, ijtimoiy munosabatlarga kirisha oladi va shaxs sifatida shakllanish jarayoniga kiradi. O‘quv faoliyatini tashkil etishda asosiy e’tibor bolaning tabiiy rivojlanishiga mos sharoit yaratishga qaratiladi. Bu esa majburiy o‘qitishdan ko‘ra, rivojlantiruvchi va qo‘llab-quvvatlovchi muhitni tashkil etishni taqozo etadi. Pedagoglar o‘quv faoliyatini rejalashtirishda bolalarning individual xususiyatlarini, ularning qabul qilish darajasini va

psixologik tayyorgarligini inobatga olishlari zarur. Nazariy jihatdan, maktabgacha ta’limda o‘quv faoliyati kompleks yondashuv asosida tashkil etiladi. Ya’ni, ta’lim jarayoni bolalarning aqliy, jismoniy, emotsional va ijtimoiy rivojini bir butun holda qamrab olishi kerak. Shu bilan birga, zamonaviy pedagogika fanida bolaning faolligini oshirish, uni mustaqil fikrlashga undash va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish asosiy maqsadlardan biri sifatida qaraladi. Maktabgacha ta’lim tashkilotida o‘quv faoliyatini samarali tashkil etish, avvalo, puxta rejalashtirishdan boshlanadi. Rejalashtirish jarayoni ta’limning maqsad va vazifalarini aniqlash, bolalarning yosh xususiyatlari hamda rivojlanish darajasini hisobga olish asosida amalga oshiriladi. To‘g‘ri tuzilgan reja pedagogga ta’lim jarayonini izchil, tizimli va samarali olib borish imkonini beradi.

O‘quv faoliyatini rejalashtirishda yillik, oylik va kunlik rejalar tuziladi. Ushbu rejalar o‘zaro bog‘liq bo‘lib, bir-birini to‘ldiradi va umumiy maqsadga xizmat qiladi. Yillik reja umumiy yo‘nalishni belgilasa, oylik va kunlik rejalar aniq mashg‘ulotlar mazmuni, metodlari va vositalarini o‘z ichiga oladi. Shu jarayonda bolalarning qiziqishlari, ehtiyojlari hamda individual rivojlanish darajasi alohida e’tiborga olinadi. Ta’lim jarayonini tashkil etishda turli metod va usullardan foydalanish muhimdir. Xususan, interaktiv metodlar, didaktik o‘yinlar, kuzatish, tajriba o‘tkazish, suhbat va amaliy mashg‘ulotlar bolalarning faolligini oshiradi. Ayniqsa, o‘yin orqali o‘qitish usuli maktabgacha yoshdagi bolalar uchun eng samarali usullardan biri hisoblanadi, chunki bu yoshda o‘yin ularning asosiy faoliyati hisoblanadi. Maktabgacha ta’lim tashkilotida o‘quv faoliyatini samarali tashkil etishda o‘yin faoliyati alohida o‘rin egallaydi. Chunki maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o‘yin – bu nafaqat hordiq chiqarish vositasi, balki ularning asosiy faoliyat turi hisoblanadi. Aynan o‘yin jarayonida bola atrof-muhitni anglaydi, yangi bilim va ko‘nikmalarni egallaydi hamda ijtimoiy tajriba orttiradi. O‘yin orqali o‘qitish bolalarning tabiiy ehtiyojlariga mos keladi va ularni ta’lim jarayoniga qiziqtiradi. Didaktik o‘yinlar yordamida bolalarga murakkab tushunchalarni sodda va tushunarli shaklda yetkazish mumkin. Masalan, ranglar, shakllar, sonlar, vaqt tushunchalari kabi bilimlar o‘yin orqali oson o‘zlashtiriladi. Bu esa bolalarning bilish faolligini oshiradi va ularni mustaqil fikrlashga undaydi. Shuningdek, o‘yin faoliyati bolalarda ijtimoiy ko‘nikmalarni shakllantirishda ham muhim rol o‘ynaydi. Jamoaviy o‘yinlar orqali bolalar bir-biri bilan muloqot qilishni, hamkorlikda ishlashni, navbat kutishni va o‘z fikrini ifodalashni o‘rganadilar. Bu esa ularning kelajakdagi ijtimoiy hayotga moslashuviga yordam beradi.

Pedagog o‘yin faoliyatini tashkil etishda maqsadga yo‘naltirilgan yondashuvni qo‘llashi zarur. Har bir o‘yin bolalarning rivojlanishiga xizmat qilishi, ma’lum bilim yoki ko‘nikmani shakllantirishga qaratilgan bo‘lishi lozim. Shu bilan birga, o‘yinlar bolalarning yosh xususiyatlariga mos, qiziqarli va rag‘batlantiruvchi bo‘lishi kerak. Bundan tashqari, o‘yin jarayonida bolalarning faolligini qo‘llab-quvvatlash, ularni rag‘batlantirish va ijobiy emotsional muhit yaratish muhim ahamiyatga ega. Tarbiyachi bolalarning har bir muvaffaqiyatini e’tirof etishi, ularni maqtashi va keyingi faoliyatga qiziqtirishi kerak. Bu esa bolalarda o‘ziga ishonchni oshiradi va ta’lim jarayoniga bo‘lgan motivatsiyani kuchaytiradi. Shuningdek, maktabgacha ta’limda o‘quv faoliyatini samarali tashkil etish uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash ham dolzarb hisoblanadi. Multimediali vositalar, ko‘rgazmali materiallar va interaktiv dasturlar bolalarning diqqatini jamlashga, mavzuni yaxshiroq tushunishga va uzoq muddat eslab qolishga yordam beradi. Bu esa ta’lim jarayonining sifatini yanada oshiradi. Umuman olganda, o‘quv faoliyatini rejalashtirish, o‘yin orqali o‘qitish va zamonaviy metodlardan foydalanish maktabgacha ta’lim samaradorligini ta’minlaydigan asosiy omillardan biridir.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta’lim tashkilotida o‘quv faoliyatini samarali tashkil etish bolalarning har tomonlama rivojlanishida muhim o‘rin tutadi. Ta’lim jarayonining muvaffaqiyati uning to‘g‘ri rejalashtirilishi, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanilishi, o‘yin faoliyatining ustuvorligi hamda tarbiyachi va bola o‘rtasidagi samarali muloqotga bevosita bog‘liqdir. Maktabgacha yoshdagi bolalarning psixologik va fiziologik xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil etilgan o‘quv faoliyati ularda bilim olishga qiziqish uyg‘otadi, mustaqil fikrlashni rivojlantiradi va ijtimoiy moslashuv jarayonini osonlashtiradi. Ayniqsa, o‘yin orqali o‘qitish va interaktiv metodlardan foydalanish ta’lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Shuningdek, tarbiyachining kasbiy mahorati, pedagogik yondashuvi va bolalarga bo‘lgan munosabati ta’lim sifatini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Shu sababli tarbiyachilar doimiy ravishda o‘z bilim va ko‘nikmalarini oshirib borishlari, zamonaviy ta’lim tendensiyalarini o‘rganishlari lozim.

Taklif sifatida maktabgacha ta’lim tizimida innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish, rivojlantiruvchi muhitni yanada takomillashtirish hamda ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish maqsadga muvofiqdir. Bu esa bolalarning barkamol shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati:

1. Atayeva N. Salayeva M, Hasanov S. Umumiy pedagogika. T., 2013y.

2. Avliyoqulov N., Musaeva N., Pedagogik texnalogiyalar. T., 2008y.

3. Zunnunov A., Maxkamov U., Didaktika ta’lim nazariyasi. T., Sharq, 2006y.

4. Mavlonova R., Vohidova N., Rahmonqulova N. Pedagogika nazariyasi va tarixi. Fan – texnologiyalar T., 2010 y.

5. Mahmudov A.X. Uzliksiz ta’lim jarayonida kompetenlik yondashuvini joriy qilishning didaktik asoslari. 2012 y.